

SECȚIUNEA II: DREPT

LIBERA CIRCULAȚIE A PERSOANELOR ÎN UNIUNEA EUROPEANĂ

FREE MOVEMENT IN THE EUROPEAN UNION

Ionela ANTOHI,

specialitatea Drept, gr. D 2301

Coordonator științific: **Olesea BLAȘCU**, asist. univ.,
Centrul Universitar „Bogdan Petriceicu Hasdeu” din Cahul
al Universității Tehnice a Moldovei

Rezumat: *Libera circulație a persoanelor reprezintă una dintre cele mai importante libertăți fundamentale ale Uniunii Europene, alături de libera circulație a bunurilor, serviciilor și capitalului. Aceasta permite cetățenilor UE să se deplaseze, să locuiască, să muncească sau să studieze în orice stat membru fără restricții majore. Dreptul a fost consolidat prin introducerea cetățeniei europene prin Tratatul de la Maastricht (1992) și reglementat ulterior prin legislația europeană, în special Directiva 2004/38/CE.*

În practică, cetățenii UE pot sta până la 3 luni într-un alt stat doar cu un act de identitate, iar pentru șederi mai lungi trebuie să îndeplinească anumite condiții (angajat, student sau autosusținut). După 5 ani, aceștia obțin drept de ședere permanentă. Există totuși și limitări, legate de ordine publică, securitate sau sănătate, precum și restricții temporare aplicate după extinderile UE. Din punct de vedere socio-economic, libera circulație contribuie la creșterea oportunităților de muncă, la dezvoltarea economică și la reducerea diferențelor dintre state.

Totuși, mobilitatea rămâne relativ redusă din cauza barierelor lingvistice și culturale. În ansamblu, acest principiu rămâne esențial pentru integrarea europeană, dar necesită politici suplimentare pentru a funcționa eficient.

Cuvinte-cheie: *Uniunea Europeană; cetățenia europeană; Tratatul de la Maastricht; integrare europeană*

Abstract: *The free movement of persons is one of the most important fundamental freedoms of the European Union, alongside the free movement of goods, services, and capital. It allows EU citizens to travel, reside, work, or study in any Member State without major restrictions. This right was strengthened with the introduction of European citizenship through the Maastricht Treaty and was later regulated through European legislation, particularly the Directive 2004/38/EC.*

In practice, EU citizens may stay in another Member State for up to three months with only a valid identity document, while longer stays require meeting certain conditions (such as being employed, a student, or self-sufficient). After five years, they acquire the right of permanent residence. However, there are also limitations related to public order, security, or health, as well as temporary restrictions applied following EU enlargements. From a socio-economic perspective, free movement contributes to increased employment opportunities, economic development, and the reduction of disparities between states.

Nevertheless, mobility remains relatively low due to linguistic and cultural barriers. Overall, this principle remains essential for European integration, but it requires additional policies to function effectively.

Keywords: *European Union; European citizenship; Maastricht Treaty; European integration*

Libera circulație a persoanelor permite cetățenilor Uniunii Europene să se deplaseze, să muncească și să locuiască în orice stat membru fără restricții majore. Aceasta este una dintre cele patru libertăți fundamentale ale pieței interne europene. Dreptul la liberă circulație a fost introdus prin Tratatul de la Maastricht (1992), care a creat și noțiunea de cetățenie europeană. În practica actuală, un cetățean UE poate munci sau studia în alt stat al UE fără acte adiționale (în afară de cartea de identitate) și beneficiază de condiții similare cu ale cetățenilor statului gazdă.

Această libertate este însoțită de reguli comune (directiva 2004/38/CE, regulamente de coordonare socială) care asigură protecția drepturilor lucrătorilor mobili. Vom prezenta mai jos evoluția acestei libertăți și principalele măsuri legislative care o definesc, apoi vom detalia mecanismele de aplicare și excepțiile permise.

Înainte de integrarea europeană, statele europene aveau diverse regimuri de circulație între ele, dar acestea erau limitate. După formarea Comunității Europene, Tratatul de la Roma (1957) a prevăzut circulația forței de muncă, dar aplicarea deplină a venit mai târziu. Un pas cheie a fost cetățenia europeană din Maastricht, care extinde dreptul de circulație tuturor cetățenilor UE, nu doar lucrătorilor.

În prezent, art.45 TFUE garantează dreptul lucrătorilor de a munci liber în alt stat membru, iar art.21 TEU prevede dreptul general de a circula și se deplasa liber în UE.

Directiva 2004/38/CE detaliază aceste principii: orice cetățean UE poate locui până la 3 luni într-un alt stat UE având doar buletinul valid. Pentru șederi mai lungi de 3 luni, se cer anumite condiții (de exemplu, statut de lucrător, student sau autosusținere financiară), iar după 5 ani de rezidență continuă în acel stat, persoana obține dreptul permanent de ședere. Regulamentul (UE) 492/2011 codifică în continuare drepturi ale lucrătorilor mobili (de ex. coordonarea asigurărilor sociale și recunoașterea diplomei în anumite profesii). În plus, există mecanisme de corelare a pensiilor și prestațiilor sociale între state, pentru a proteja persoanele care se mută în UE.

La extinderile UE (2004, 2007 etc.), vechile state membre au putut aplica restricții tranzitorii. Astfel, timp de maximum 7 ani de la aderare, un stat membru poate limita accesul cetățenilor noilor membri pe piața muncii. De exemplu, la aderarea României în 2007, mai multe state vestice au menținut restricții pentru lucrătorii români pentru perioade determinate. După 7 ani, aceste limite trebuie ridicate automat. Jurisprudența Curții de Justiție a UE a confirmat în diverse cazuri că cetățenii UE trebuie să fie tratați în mod egal cu naționali, cu excepția motivelor justificate prevăzute de tratate. În ansamblu, acest cadru legal european definește liberalitatea circulației și condițiile legale de exercitare a ei.

În practică, libera circulație se manifestă prin mai multe drepturi concrete. Orice cetățean UE are dreptul să caute și să ocupe un loc de muncă într-un alt stat membru fără să fie nevoie de permis de muncă. El poate astfel să își înscrie CV-ul în state straine și să răspundă la oferte de angajare, iar când lucrează beneficiază de același pachet de drepturi (salariu minim, ore de lucru, condiții de muncă) și de acces egal la prestațiile sociale ca un lucrător local.

Cetățenii UE pot, de asemenea, să își transfere drepturile de securitate socială: de exemplu, perioadele de contribuții la pensie acumulate într-un stat pot fi luate în considerare

dacă se mută în alt stat și cer o pensie acolo, conform regulilor de coordonare a sistemelor de asigurări sociale.

În ce privește șederea temporară, un cetățean UE poate sta până la 3 luni într-o altă țară UE doar cu cartea de identitate sau pașaportul valabil.

După 3 luni, pentru a continua șederea trebuie să fie lucrător (salariat sau independent), să își întrețină familia prin venituri proprii sau să fie student (cu înscriere la o instituție și asigurare medicală). După 5 ani de reședință legală continuă într-un stat, cetățeanul dobândește automat drept de ședere permanent. Membrii familiei (soț/soție, copii sub 21 ani, dependenți) au dreptul să îl însoțească și ei și primesc condiții similare de ședere. În concluzie, regimul liberei circulații acordă servicii și protecție, astfel încât cetățenii UE să își poată exercita drepturile de muncă și ședere în orice stat membru fără discriminare.

Libera circulație nu este absolută. Tratatul UE prevede cazuri de restricții: de exemplu, dacă se produc tulburări grave de ordine publică sau amenințări la siguranță, un stat poate limita accesul unui cetățean UE pe teritoriul său. De asemenea, într-o situație de epidemie/seară gravă de sănătate publică, autoritățile pot impune măsuri (de ex. carantină) și pot refuza intrarea temporar. În ce privește piața muncii, unele slujbe din sectorul public (poliție, armată, sistem judiciar, diplomatie etc.) pot fi rezervate prin lege pentru cetățenii naționali, pe motiv că implică responsabilități suverane

Un alt set de excepții este legat de măsuri tranzitorii după aderare. Potrivit Tratatului de Aderare, statele pot restricționa angajarea cetățenilor noilor membri pe piața muncii pentru maxim 7 ani de la aderare. De o pildă, la aderarea României în 2007, mai multe țări UE au menținut aceste restricții pentru cetățenii români până în 2014. După 7 ani, însă, toate condițiile trebuie egalizate. În ansamblu, orice restricție trebuie să fie proporțională și justificată legal. Comisia Europeană monitorizează aplicarea acestor reguli și publică ghiduri pentru autoritățile naționale. Dacă un cetățean consideră că i se încalcă drepturile de liberă circulație, el poate apela la justiția națională și la rețelele de suport UE.

Libera circulație a muncitorilor produce efecte economice semnificative. Mobilitatea permite corelarea cererii și ofertei de muncă la nivel european: muncitorii se pot angaja acolo unde salariile și oportunitățile sunt cele mai bune, iar companiile câștigă acces la o piață mai mare de specialiști. Un raport al Parlamentului European arată că libera circulație conduce, în general, la creșterea ocupării, a productivității și a veniturilor și aduce un plus de taxe și contribuții sociale în țările-gazdă.

Prin migrație, salariile din țările de origine tind să crească (din cauza lipsei de forță de muncă), iar din țările de destinație există efecte mixte: competiția crescândă poate plafona salariile scăzute, în timp ce calificările suplimentare stimulează productivitatea generală. Beneficiul net este considerat de regulă pozitiv, deși există destule dezbateri politice despre impactul local (ex. îngrijorări privind șomajul local).

Date statistice recente arată însă că mobilitatea totală a cetățenilor UE rămâne moderată. Eurostat raportează că 1,5 milioane de persoane s-au mutat între statele UE în 2024.

La 1 ianuarie 2025, doar 4,0% dintre rezidenții UE erau născuți în alt stat membru (circa 18,0 milioane de oameni). Aceste procente mici comparativ cu SUA (unde ~2% dintre americani trăiesc în alt stat anual) se explică prin bariere lingvistice, culturale și administrative. Un alt exemplu relevant: Luxemburg avea în 2024 85,5% dintre imigranți din alte state UE, iar România 56,0%, arătând modul diferit în care țările mici sau mari au de- și re-surse provenite din UE.

În ansamblu, libera circulație întărește coeziunea socială europeană: cetățenii care trăiesc în străinătate contribuie la integrarea economică și schimbul de bune practici. Cu toate acestea, fluxurile pot crea și provocări (de ex. exodul creierelor în regiunile sărace sau

presiuni pe serviciile sociale locale). De aceea, politicile sociale naționale și programele de asistență europeană au rolul de a susține integrarea migranților și de a reduce impactul negativ în zonele de plecare.

Libera circulație a persoanelor este piatra de temelie a unui spațiu european integrat. Am arătat că drepturile clar definite ale cetățenilor UE (dreptul de muncă, ședere și egalitatea de tratament) sunt consfințite de tratate și acte legislative. Statistica recentă indică o creștere moderată a mobilității intra-UE (deși relativ mică ca procent), iar studiile europene arată rezultate economice în general pozitive. Reziduurile probleme (bariera lingvistică, recunoașterea diplomației, integrarea culturală) nu ar trebui însă subestimate.

În acest sens, menținerea și îmbunătățirea funcționării liberei circulații (prin monitorizare și armonizare legislativă) este esențială pentru coeziunea și competitivitatea Europei.

Bibliografie:

1. Comisia Europeană (Direcția Generală Ocupare a Forței de Muncă, Afaceri Sociale și Incluziune) – Libera circulație a lucrătorilor. [online] [accesat la 18.04.2026]. Disponibil: https://employment-social-affairs.ec.europa.eu/policies-and-activities/moving-working-europe/working-another-eu-country/free-movement-eu-nationals_ro
2. Eurostat – EU population diversity by citizenship and country of birth (Statistics Explained, 2025). [online] [accesat la 18.04.2026]. Disponibil: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=EU_population_diversity_by_citizenship_and_country_of_birth
3. EUR-Lex (legislația UE) – Directiva 2004/38/CE. [online] [accesat la 18.04.2026]. Disponibil: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=CELEX:32004L0038>
4. Fișe tehnice. Libera circulație a persoanelor . [online] [accesat la 18.04.2026]. Disponibil: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/fiches_techniques/2013/020103/04A_FT\(2013\)020103_RO.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/fiches_techniques/2013/020103/04A_FT(2013)020103_RO.pdf)
5. OECD – Migration and free movement in Europe. [online] [accesat la 18.04.2026]. Disponibil: <https://www.oecd.org/en/topics/policy-issues/migration.html>
6. THATHAM Allan, OSMOCHESCU Eugen. Dreptul Uniunii Europene. Editura ARC, 2003 Tipografia Centrală . ISBN 9975-61-286-5